

บทคัดย่อ

สภาพการณ์ทั่วไป

1. น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทุกชีวิตบนโลกนี้ และจะมีความสำคัญยิ่งขึ้นในอนาคตเมื่อจำนวนประชากรโลกได้เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และประเทศทั้งหลายต่างก็ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชากรให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งทำให้ความต้องการน้ำมีสูงขึ้นตามไปด้วย แต่ขณะเดียวกันปริมาณน้ำมีจำนวนคงที่หรือลดน้อยลงเนื่องจากสาเหตุหลายประการ โดยเฉพาะสาเหตุจากการเกิดมลภาวะทางน้ำ การใช้น้ำอย่างไม่มีประสิทธิภาพและการลดลงของพื้นที่ป่าไม้
2. ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรน้ำที่อุดมสมบูรณ์มาแต่ในอดีตทำให้แบบแผนการใช้น้ำของรัฐและประชาชนทั่วไปเป็นไปอย่างฟุ่มเฟือย ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด มาในปัจจุบันนี้ ปัญหาน้ำขาดแคลน น้ำท่วม การจัดสรรทรัพยากรน้ำที่เป็นธรรม มลพิษทางน้ำได้เป็นประเด็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ และจะทวีความรุนแรงมากขึ้นหากไม่มีการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่
3. เป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทยก็คือ การใช้ทรัพยากรน้ำที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนโดยที่ทุกส่วนในสังคมคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อันถือเป็นสมบัติสาธารณะที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน
4. หลักการสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำคือ
 - การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม (holistic approach)
 - มีลักษณะของสหวิทยาการ (interdisciplinary)
 - อยู่ภายใต้กรอบการพัฒนาแบบยั่งยืน (sustainable development)
 - มีเอกภาพ (unity)
 - เป็นเครือข่าย (networking)
 - การมีส่วนร่วมของประชาชน (people participation)

สภาพปัญหา

5. การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบันประสบปัญหาดังนี้

- **นโยบายของรัฐ** แม้รัฐบาลที่ผ่านมาส่วนมากจะมีนโยบายด้านทรัพยากรน้ำไว้ในนโยบายก็ตามแต่ก็ปรากฏว่า ยังมีได้ให้วิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ชัดเจนและครอบคลุมบนพื้นฐานแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมเป็นด้านหลัก ในขณะที่ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือให้ความสำคัญน้อยกับการจัดลำดับผู้ใช้น้ำบนพื้นฐานของความเป็นธรรมและประโยชน์แก่สังคมโดยรวม และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านอื่น ๆ เช่น การจัดสรรน้ำ การป้องกันและแก้ไขภัยธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับน้ำ นอกจากนี้ ในการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำรัฐบาลมักใช้หลักเหตุผลทางการเมืองมากกว่าหลักเหตุผลบนพื้นฐานข้อเท็จจริงดังกรณี การคิดค่าใช้จ่ายประโยชน์จากทรัพยากรน้ำของกลุ่มคนบางกลุ่มในสังคมเช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มคนในเมืองซึ่งทำให้การใช้น้ำเป็นไปอย่างไม่รู้คุณค่า ไม่ประหยัด ประกอบกับการจัดทำนโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมาจำกัดอยู่ในวงแคบโดยเฉพาะภายในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น มิได้รวมภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้าไปในกระบวนการการตัดสินใจด้วย
- **การจัดโครงสร้างองค์กรบริหาร** การจัดองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการบริหารจัดการแบบแยกส่วน เพราะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในเชิงนโยบาย ประสานงาน วิชาการ ปฏิบัติการประมาณ 38 หน่วยงานใน 8 กระทรวง มีคณะกรรมการระดับชาติที่เกี่ยวข้องอีกประมาณ 7 คณะ ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างขาดเอกภาพ มีความซ้ำซ้อน สับสน ยุ่งยากต่อการประสานงาน ส่งผลให้การบริหารงบประมาณไม่มีประสิทธิภาพ และสวนทางกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เพราะหน่วยงานส่วนกลางเป็นหน่วยหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- **การกระจายอำนาจ** การบริหารงานภาครัฐของไทย เป็นการบริหารที่เน้นการรวมอำนาจสู่ศูนย์กลางมาโดยตลอดนับแต่มีการปฏิรูปการบริหารครั้งสำคัญในสมัยรัชกาลที่ห้า เพราะโครงสร้างการบริหารมีการจัดลำดับชั้นที่ทอดสายยาวจากส่วนบนไปสู่ระดับล่างโดยที่กฎ ระเบียบต่าง ๆ จะให้อำนาจ

มากระจุกตัวอยู่ที่ส่วนยอดขององค์กร การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำยังคงดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะในส่วนกลาง มีการขยายหน่วยงาน อัตรากำลัง และงบประมาณเพื่อลงไปดำเนินการในเรื่องนี้ ทั้ง ๆ ที่กิจกรรมส่วนมากสามารถโอนให้ท้องถิ่นหรือภาคเอกชนรับไปดำเนินการได้เองแต่หน่วยงานของรัฐก็ยังดำเนินการอยู่เช่นที่ผ่านมานับสิบปี

- **งบประมาณ** ขณะนี้มีหน่วยงานจำนวนมากที่เข้าไปรับผิดชอบด้านทรัพยากรน้ำ แต่ส่วนมากจะมีลักษณะต่างหน่วยต่างทำตามภารกิจและงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมา ขาดการระดมทรัพยากรที่หน่วยงานต่าง ๆ มีเข้าไปดำเนินงานอย่างผนึกกำลังกัน เพราะระบบงบประมาณที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่เป็นระบบงบประมาณแบบแผนงานที่เน้นผลอย่างแท้จริง และการติดตามประเมินผลยังเน้นที่กระบวนการมากกว่าผลงาน นอกจากนี้ฝ่ายการเมือง (รัฐบาลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) ยังให้ความสำคัญกับการพิจารณาร่างกฎหมายงบประมาณรายจ่ายประจำปีแบบแสดงรายการของแต่ละหน่วยงานมากกว่าที่จะพิจารณาเป็นแผนงาน
- **กฎหมาย** การบริหารงานของประเทศไทยเป็นการบริหารงานโดยเน้นกฎหมาย (legal base) ตัดยัดกับกระบวนการมากกว่ามุ่งให้บริการแก่ลูกค้า (ประชาชน) และกฎหมายที่มีอยู่นั้นก็มีเป็นจำนวนมาก และที่ล้าสมัยก็มีอยู่มากเช่นกัน ในกรณีของทรัพยากรน้ำ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายหลาย และบางฉบับมีอายุกว่าห้าสิบปีแล้ว แต่ก็ยังใช้บังคับอยู่ทั้ง ๆ ที่หมดความจำเป็นหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันแล้วก็ตาม ในหลาย ๆ เรื่องมีกฎหมายหลายฉบับเข้าไปเกี่ยวข้องบังคับใช้เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มลภาวะทางน้ำ ทำให้เกิดความสับสน มีปัญหาในการตีความ
- **เทคโนโลยีสารสนเทศ** การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในกระบวนการบริหารงานของรัฐเป็นไปอย่างเชื่องช้าและจำกัดเนื่องจากมีกฎระเบียบมากมายที่รัดรั้งและขวางกั้นอยู่ นอกจากนี้ข้อมูลที่มีอยู่ก็กระจุกกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ และมีลักษณะเป็นสมบัติของหน่วยงานมากกว่าที่จะเอื้อให้มีการสืบค้นแลกเปลี่ยนระหว่างกันได้อย่างอิสระอันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการบริหารงานโดยรวม และที่สำคัญผู้บริหารหน่วยงานยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารงาน ในขณะที่บุคลากรในหน่วยงานก็ยังมีทักษะที่จำกัดในเรื่องนี้

ข้อเสนอแนะ

5. จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทย มีข้อเสนอแนะดังนี้

- **ด้านนโยบาย** รัฐบาลต้องมีนโยบายด้านทรัพยากรน้ำที่ชัดเจนและครอบคลุมในประเด็นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนี้
 - ◆ นโยบายหลักขอรัฐควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน (demand & supply management)
 - ◆ ครอบคลุมประเด็นสำคัญได้แก่ การพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำ การจัดสรรทรัพยากรน้ำ(ทั้งระหว่างสาขาและระหว่างลุ่มน้ำ) การป้องกันภัยธรรมชาติ (น้ำขาดแคลนและน้ำท่วม) การป้องกันและแก้ไขมลพิษทางน้ำ
 - ◆ จัดทำแผนแม่บท (master plan) ด้านทรัพยากรน้ำของประเทศไทยในระยะยาว 20 ปี ควบคู่ไปกับการวางแผนแม่บทด้านการใช้ที่ดินและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - ◆ นอกจากนั้นนโยบายหลักด้านทรัพยากรน้ำควรให้ความสำคัญกับประเด็นต่อไปนี้คือ
 - ◇ การใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความร่วมมือกับทุกฝ่ายในสังคมและนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้
 - ◇ การนำหลักการ “ผู้ใช้น้ำต้องจ่าย” มาใช้อย่างจริงจังโดยกำหนดค่าใช้น้ำที่สอดคล้องกับความเป็นจริง

- ◇ ต้องมีการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบและการจัดองค์การบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
- ◇ ต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลงไปสู่ระดับล่างให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของท้องถิ่นได้มากที่สุด ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารงานของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย
- ◇ ให้มีองค์กรกลางเป็นศูนย์เครือข่ายระบบสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำ และให้แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำประสานงานในการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่เป็นระบบเดียวกันในการสืบค้นข้อมูลระหว่างกันได้ และปรับให้เป็นปัจจุบันได้ตลอดเวลา

⇒ นอกจากนโยบายหลักแล้ว จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายเฉพาะในแต่ละด้านให้ชัดเจนด้วยเพื่อให้การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นไปโดยสอดคล้องประสานกันดังนี้

- ◇ นโยบายการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งที่มีอยู่และที่มีศักยภาพโดยยึดพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นหลักเพื่อสนองความต้องการด้านการเกษตร การอุปโภคบริโภค การพลังงานและอุตสาหกรรมและอื่น ๆ โดยคำนึงถึงความต้องการทั้งระยะสั้นและระยะยาว และให้มีการบำรุงรักษาแหล่งน้ำที่มีอยู่ทั้งตามธรรมชาติและที่สร้างขึ้นให้อยู่ในสภาพที่ดี สามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ และมีคุณภาพน้ำที่ดี
- ◇ นโยบายการจัดสรรและใช้ทรัพยากรน้ำ(ทั้งระหว่างสาขา และระหว่างลุ่มน้ำ) ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรน้ำในระหว่างของลุ่มน้ำและภายในลุ่มน้ำให้บังเกิดความยุติธรรมกับกลุ่มคนในสังคมและกิจกรรม

ต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง ให้มีการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และให้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้น้ำอย่างจริงจังในอัตราที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงหลักทางเศรษฐศาสตร์เป็นสำคัญเพื่อให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

◇ **นโยบายการป้องกันภัยธรรมชาติ(ภัยแล้งและน้ำท่วม)** ควรให้ความสำคัญกับการเร่งจัดสร้างที่กักเก็บน้ำเพิ่มเติมในพื้นที่ที่ประสบภัยแล้งซ้ำซากเพื่อเก็บออมน้ำที่มีมากในฤดูฝนให้สามารถใช้ได้นานยิ่งขึ้นโดยอาศัยเทคโนโลยีเข้าช่วย และให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่ประสบอุทกภัยเป็นประจำโดยเร่งให้มีการสำรวจและก่อสร้างแนวป้องกันอย่างเป็นระบบเครือข่ายกันทั้งลุ่มน้ำและระหว่างลุ่มน้ำ และมีการเตรียมพร้อมเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเผชิญกับอุทกภัยทั้งระหว่างและหลังการเกิดอุทกภัยให้กระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดขึ้นมากที่สุด

◇ **นโยบายการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางน้ำ** ควรให้ความสำคัญกับการป้องกันการแพร่กระจายของน้ำเสียจากชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม การทำการเกษตรลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติโดยให้ผ่านระบบการบำบัดที่เหมาะสมกับสภาพของแหล่งกำเนิดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ และให้เร่งดำเนินการแก้ไขมลพิษทางน้ำในแหล่งน้ำสำคัญ ๆ โดยด่วนให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับมาตรฐานที่ยอมรับกันได้ทั่วไป

● **ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร** การปรับการจัดองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอาจทำได้หลายแนวทาง สรุปได้ดังนี้

◆ **แนวทางแรก** เป็นการทบทวนสิ่งที่มีอยู่และเป็นอยู่ มีเป้าหมายที่จะปรับปรุงภายในโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขณะนี้ให้สามารถผนึกกำลังทรัพยากรการบริหารของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยว

ข้อกับทรัพยากรน้ำได้อย่างไรโดยมีผลกระทบต่อโครงสร้างการจัดองค์กรบริหารที่เป็นอยู่เดิมให้น้อยที่สุดโดย

- ◇ ตั้งองค์กรกลางด้านนโยบายและแผนแม่บทด้านทรัพยากรน้ำที่ชัดเจนขึ้นเพื่อให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการโดยการปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กทช.) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2532 ให้มีความเหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น
- ◇ ปรับปรุงระบบคณะกรรมการให้มีเอกภาพโดยมีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำเป็นองค์กรกลางระดับชาติในการประสานกิจกรรมที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ
- ◇ รัฐบาลควรมียึดพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นจุดดำเนินการและประสานงานแทนการยึดเขตการปกครองคือจังหวัดดังเช่นที่เป็นอยู่ขณะนี้โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารลุ่มน้ำ
- ◇ ให้มีองค์กรรับผิดชอบในกิจกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในแต่ละด้านโดยมีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นองค์กรกลางในการประสานการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวในภาพรวมทั้งหมด
- ◇ ปรับปรุงระบบงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำใหม่ให้เหมาะสมเช่น นำระบบงบประมาณแบบแผนงานมาใช้
- ◇ ปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำให้มีเอกภาพ และเป็นระบบเครือข่าย กระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลงไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นมากขึ้น ให้ภาคเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการฯ มากขึ้น

- ◇ จัดตั้งศูนย์วิจัยทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (National Water Research Centre) เพื่อให้เป็นองค์กรที่เป็นมันสมองในการเสนอแนะแนวทาง มาตรการที่เหมาะสมในการบริหารทรัพยากรน้ำ
 - **แนวทางที่สอง** **ปรับรื้อระบบคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ** มีเป้าหมายให้เกิดการประสานงานอย่างเป็นเอกภาพระหว่างคณะกรรมการต่าง ๆ โดยตั้งคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นองค์กรกลางบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ และปรับคณะกรรมการระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เดิมให้เป็นคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติฯ ที่จัดตั้งใหม่
 - **แนวทางที่สาม** **ปรับรื้อระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติใหม่** มีเป้าหมายที่สอดคล้องกับบทบาทและภารกิจของรัฐในระยะยาวที่เน้นบทบาทการสนับสนุน ส่งเสริม การจัดองค์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติจะมีลักษณะที่เป็นเอกภาพเชิงนโยบาย มีความยืดหยุ่น คล่องตัวในการแก้ไขปัญหาที่เผชิญ มีลักษณะเป็นแนวราบมากกว่าแนวตั้ง และโอนงานปฏิบัติการหรือการบริการให้ภาคประชาชน และภาคเอกชนมากขึ้น
 - **ด้านการกระจายอำนาจ** ในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จำเป็นต้องมีการทบทวนภารกิจหลัก (major functions) ของรัฐให้ชัดเจนเสียก่อน เมื่อมีความชัดเจนแล้ว ในส่วนของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ควรมีการกำหนดประเด็นของกิจกรรมหลักที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมี 4 กิจกรรมหลักได้แก่ การพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำ การจัดสรรน้ำ การป้องกันและแก้ไขภัยธรรมชาติด้านน้ำ การป้องกันและแก้ไขมลภาวะทางน้ำ
- ⇒ จากกิจกรรมหลักดังกล่าว ควรมีการกำหนดว่า ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน/องค์กรประชาชนควรมีบทบาทในด้านใด ทั้งนี้ส่วนกลางจะมีบทบาทเชิงสนับสนุน ส่งเสริมด้าน

นโยบาย การอำนวยความสะดวก การช่วยอำนวยความสะดวก ส่วนการปฏิบัติการนั้น ให้องค์กรภาคประชาชนรับผิดชอบ หรือให้หน่วยปกครองตนเองมีบทบาทด้านนโยบาย อำนวยความสะดวกและปฏิบัติการภายในขอบเขตพื้นที่ของท้องถิ่น ๆ สำหรับภาคธุรกิจเอกชนจะเข้ามามีส่วนในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ การป้องกันและแก้ไขน้ำท่วม น้ำแล้ง การป้องกันและแก้ไขมลภาวะทางน้ำ โดยที่ส่วนกลางจะดำเนินการเองต่อเมื่อเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและหรือครอบคลุมพื้นที่คาบเกี่ยวหลายจังหวัดหรือหลายลุ่มน้ำ

• **ด้านงบประมาณ** ควรมีการปรับปรุงดังนี้

- ◆ นำระบบงบประมาณแบบแผนงานที่เน้นผล (results-oriented budgeting) มาใช้
- ◆ การวิเคราะห์ และอนุมัติค่าของงบประมาณของส่วนราชการโดยสำนักงบประมาณ และสภาผู้แทนราษฎรต้องยึดตามระบบงบประมาณแบบแผนงานด้วยเช่นกัน
- ◆ ให้ความสำคัญกับระบบการติดตามประเมินผลที่เน้นผลลัพธ์ของโครงการและใช้ผลการประเมินประกอบการพิจารณาค่าของงบประมาณในปีต่อไป
- ◆ ให้สำนักงบประมาณและ สำนักงาน ก.พ. รับผิดชอบการพัฒนาบุคลากรของรัฐให้มีทักษะด้านแผนงานและการจัดทำงบประมาณแบบแผนงาน
- ◆ ตั้งสำนักนโยบายงบประมาณของสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายงบประมาณประจำปี จัดเตรียมข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการฯ และสภาผู้แทนราษฎร ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการของส่วนราชการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณไปเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในปีต่อไป

- **ด้านกฎหมาย** ได้มีการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำอย่างกว้างขวางจนถึงกับการยกร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้นมา ร่างกฎหมายนี้เป็นเสมือนกฎหมายแม่บทในลักษณะคล้ายกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ดังนั้นคณะรัฐมนตรีควรนำมาพิจารณาและให้ความเห็นชอบเพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป
- **ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ** ควรให้มีการดำเนินการดังนี้
 - ◆ พัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับ**สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ** ให้สามารถมีบทบาทเป็นหน่วยงานกลางในการประสานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จัดวางระบบฐานข้อมูลกลางที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในเชิงของระบบการจัดเก็บและสืบค้น
 - ◆ จัดทำแผนแม่บทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้าน**ทรัพยากรน้ำ** เป็นการเฉพาะโดยมีสำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นเจ้าภาพหรือเป็นหน่วยหลักในด้านนี้
 - ◆ จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานทั้งระดับปฏิบัติการและระดับบริหารในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน
 - ◆ ให้มีการแก้ไข ปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในด้านสารสนเทศกับกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐ
 - ◆ สนับสนุนให้ข้าราชการสามารถมีคอมพิวเตอร์ไว้ใช้เองโดยที่รัฐให้การสนับสนุนในรูปเงินกู้ยืมไม่มีดอกเบี้ยหรือให้เงินสมทบส่วนหนึ่งเพื่อให้เกิดการแพร่หลายในการใช้คอมพิวเตอร์ในหมู่ข้าราชการอันเป็นการพัฒนาทักษะที่ต่อเนื่องอีกทางหนึ่ง

มาตรการในการนำข้อเสนอสู่การปฏิบัติ

6. คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติโดยสำนักงานฯ เสนอแผนหลักการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการ
7. สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ นำข้อเสนอที่สามารถดำเนินการได้ในระยะ 1-2 ปี มาพิจารณาจัดทำรายละเอียดเพื่อให้หน่วยงานหลักรับไปดำเนินการ เช่น การเสนอคำขอจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

เงื่อนไขความสำเร็จ

8. เจตนารมณ์ทางการเมือง และการสนับสนุนทางการเมือง
9. การเรียกร้องจากสังคมให้มีการปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
10. การมีแผนแม่บทในการปรับรื้อระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
11. การมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง